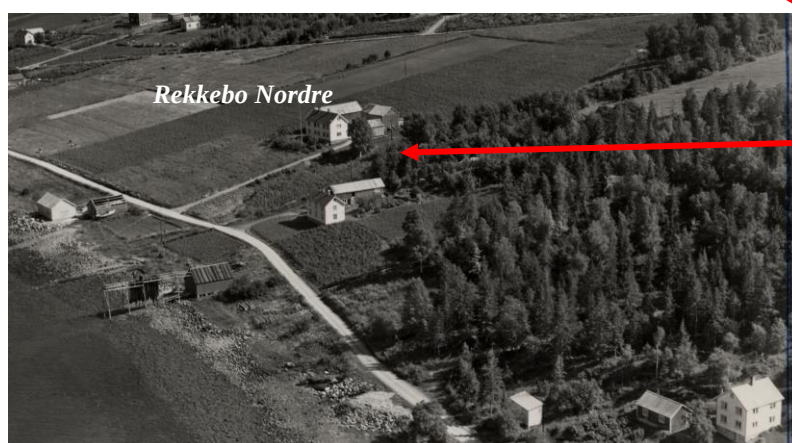
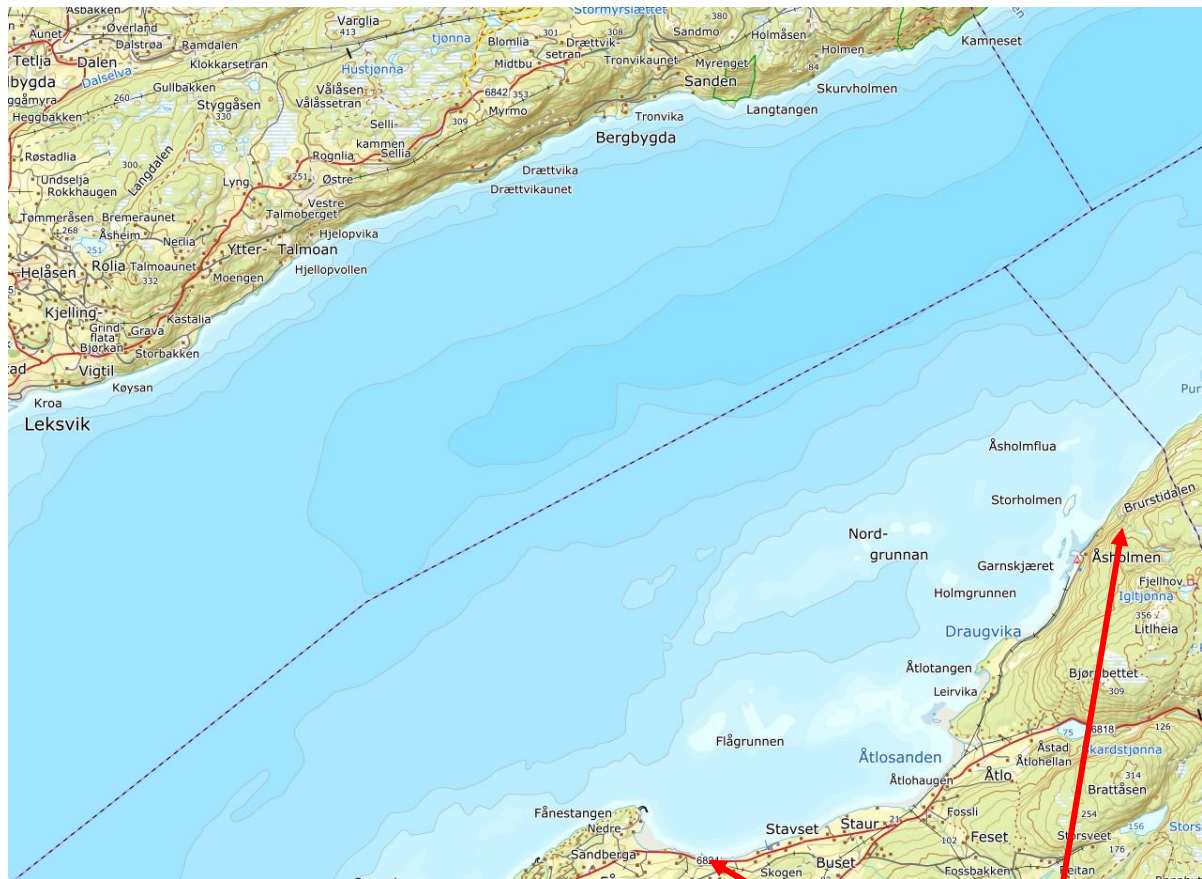

1870 Børsemakeren fra Frosta

Han hadde satt seg utenfor smia, slik han pleide å gjøre det. Det å ta seg fem minutter der, var ikke bare behagelig i forhold til heten som ofte stod rundt ham der inne. Det var en mental nødvendighet, følte Anton det. Han kunne sitte og se ned på bølgene som slo mot land, se utover fjorden som alltid dempet hans sinn - kaste blikket til høyre mot Åsholmen, vel uvitende da om at nord for øya i Trondheimsfjorden skulle grensene fra fire kommuner snart møtes på et litt underlig vis, ikke akkurat Four Corners, som han hadde hørt at visse grensemøter ble kalt ute i den store verden. Lite ante han at vest for der igjen, på fastlandet, skulle en familie slå seg ned på det som ble hetende Kammen, hvor de skulle måtte bruke løpestreng for å få opp varer fra båten. (Se *Stjørdalens krønike*, bind 13, side 148) - «*Nei, det er litt enklere anløp på denne siden av fjorden*», sier han til seg selv og titter ned på den flate sjøkanten nedenfor seg. Så sweeper han videre mot Bergbygda, mot vest og Leksvik. Denne runden av en horisont ga ham ro. Dette til tross, i dag følte han at tankene ble litt forstyrret. De hadde mest plaget ham den siste tiden. De tok brått overtaket igjen, dessverre - dette med at han var 28 år, «olding» - som burde ha satt bo for lenge siden. Han kaster et blikk til høyre i retning «Brurstien» og tenkte på den tiden de ble tvunget inn i et ekteskap. «*Nei, da har jeg det bedre her i smia*», sa han halvhøyt. Han brukte mye tid i smia, lært seg selv opp gjennom *prøve & feile*. Han hadde fiklet med noen gamle våpen, lett etter potensielle enklere løsninger og utforming. Og så var det dette med å reise nordover, det plaget ham litt - nå måtte han ta en avgjørelse. Slik møter vi Anton Andreassen Rekkebo på Frosta. Året er 1870. Kort tid etter denne fingerte hendelsen, reiser Anton til Tromsø.

Rekkebo Nordre ligger øst av Fånesbukta på Frosta. Herfra ser en rett over til Leksvik, samt til høyre opp mot Åsholmen og Brurstien (se *Stjørdalens krønike*, bind 14, side 11). Her drev eieren Andreas Jakobsen Stokkan (1808-1895) ei smie, som var viden kjent. Han ble kalt for «Reppubakksmeden», og er far til Anton, nevnt her innledningsvis. Antons mor var Jokumina Andreasdtr Rekkebo. Gården ble i 1892 solgt til Gunnar Andreasen Rekkebo, en nevø av Jokumina og dermed også søskenbarn til vår Anton. Gunnar Andreasen Rekkebo er oldefar til dagens eier: John Andreas Rekkebo, f. 1950.

Brurstien

Rekkebo Nordre

Smia lå her

Min venn og trofaste samarbeidspartner, Kolbein Viktil på Frosta, fortalte meg for noen år siden at han hadde hørt om en fra Frosta som var innblandet i utviklingen av Krag-Jørgens geværet. Så gikk det noen år, tenkte ikke mer på det. Men så dukket dette opp igjen, og vi bestemt at Viktil skulle høre med Asbjørn Brenne, som med 60 år på jakt, og meget kunnskapsrik vedrørende historie generelt og våpen spesielt, om han kunne noe om dette. Så rullet snøballen. Gjennom Asbjørn kom jeg igjen i kontakt med Ola A. Hårstad i Selbu.

Han har jeg kjent i flere år, en bauta på mange måter. Meget oppegående innen historie og vår kulturarv, med enorme kunnskaper om kvernsteinen i Selbu og skogbruk - ja, en tvers igjennom kjernekar bygd på det jordnære. Det er noe solid over Ola A. Hårstad. Når han snakker, lytter du! Ola forteller at det er stor sannsynlighet for at det ble laget ca. 400 våpen som ble solgt til Arkangelsk i sin tid - altså en regelrett eksport av våpen til Russland. Likeledes at det er en viss sannsynlighet for at vår Anton fra Rekkebo kunne ha vært involvert, og at han på den tiden var i ferd med å utvikle våpendeler som Krag-Jørgensen senere tok i bruk ved utviklingen av sitt kjente gevær. Husk igjen: «*det er alltid spor som krysses*». Og indirekte kan det alltid være flere som ligger bak og påvirker. Anton kunne vel ha vært en slik person - med stor sannsynlighet, for å si det forsiktig.

Vår mann i dette kapitlet, Anton Andreassen på Rekkebo dro nemlig til Tromsø i 1870 og begynte å arbeide hos børsemaker Tande. Han reiste etter noen år sørover en tur, men kom tilbake og overtok Tandes forretning og drev i mange år som byens eneste børsemaker. Da Anton kom til Tromsø tok han navnet Andresen og ved overtagelsen av Tande børsemakeri, grunnlegger han Andresens Vaabenforretning, som vel i dag er den eldste butikken i Tromsø, og en av Skandinavias eldste friluftsbutikker. Da forretningen startet var det utstyr til hval og selfangst, samt børsemakerarbeid, som dannet grunnlaget for driften. I dag, over 150 år etter, er hovedvirksomheten jakt, fiske og friluftsliv, men fortsatt leverer de varer til båter som går på fangst. Tromsø som turistmagnet, bidrar til at forretningen må utvikle seg deretter. Nye friluftaktiviteter gir krav til å følge med i en rivende utvikling. Men fortsatt gjennomstrømmes forretningen av basisprodukter basert på tradisjon og kvalitet. Erfaring er alltid beste grunnlaget. I dag er det 5. generasjon som leder Andresens Vaabenforretning a.s gjennom Julie Andresen, som er tippoldebarnet av Anton som kom fra Frosta.

<https://www.vapenandresen.no/>

Den skarpe leser har nok allerede lagt merke til at familien nå bruker etternavnet Andresen. Noen avansert forklaring på det, finnes ikke ifølge familien. Men det var så absolutt ikke

uvanlig på den tiden å tilpasse seg litt også hva gjaldt navn. Ja, sågar fire brødre kunne dra ut i verden med fire ulike etternavn og/eller skrivemåter. Far til Anton het Andreas, og en skulle tro at Anton ville bruke Andreasen med a, men han sløyfet a-en og det ble Andresen, uten at familien kan forklare hvorfor.

På slutten av 1860-årene ble det satt inn store ressurser for å utvikle bedre armégevær med tanke på å oppnå større skuddtakt og bedre treffsikkerhet. Den fransk-prøyssiske krig i 1870–1871 satte virkelig fortgang i lanseringen av nye geværkonstruksjoner. Det første militærgeværet med røykfritt krutt, Lebel M/1886, førte til et reelt våpenkappløp.

Rifle Krag-Jørgensen (Foto: Armémuseum Stockholm)

Krag-Jørgensen er en rifle utviklet i Norge. Geværet ble første gang patentert i 1887, senere patentert en rekke ganger i en rekke land fram til 1895. Danmark var det første landet til å ta det i bruk i 1889, deretter den amerikanske hæren i 1892. Våpenet ble approbert av det norske forsvaret ved kongelig resolusjon 21. april 1894. Fra Wikipedia saksess videre følgende: Etter en del videreutvikling ble deres våpen sendt til utprøving i Danmark hvor det ble antatt som «Gevær 1889». I forskjellige varianter ble det produsert ca. 134 500 våpen i Danmark fram til 1945. Våpenet ble stadig videreutviklet og det ble antatt i USA som «Gevær M1892» i kaliber 30-40 Krag. Her ble det produsert nesten 480 000 våpen i den korte perioden fra 1894 til det siste ble levert i 1907, da det nye Springfield-geværet M1903 ble innført for alvor. Det våpenet som ble antatt i Norge ble totalt for alle modeller produsert i nesten 250 000 eksemplarer fram til de siste ble satt sammen i 1951.

Geværet har fått navn etter konstruktørene, senere felttøymester og oberst Ole Herman Krag (1837–1916), og korpsbøsse-maker Erik Jørgensen (1848–1896). Det siste ordinære Krag-Jørgensen geværet ble levert fra Kongsberg Våpenfabrikk (KV) i august 1956, og KV gikk over til produksjon av våpen basert på Mauser-mekanismer. Krag-Jørgensen var likevel lenge etterpå det mest brukte våpenet til konkurranseskyting i Det frivillige Skyttervesen. Etter at Sauer 200 STR kom i 1990, er det svært få som i dag bruker Krag Jørgensen.

Erik Jørgensen ble født 17. mai 1848 i Asker, død 15. september 1896 på Kongsberg). Han var bøsse-maker, som sammen med Ole Herman Krag oppfant han Krag-Jørgensen-geværet, som i forskjellige versjoner og modeller var i bruk både i Norge, Danmark og USA, og totalt ble produsert i over 850 000 eksemplarer.

Erik Jørgensen

Erik Jørgensen kom i lære hos bøsse-maker Larsen i Drammen fra 1865-1870. Deretter fikk han tilsetning som fagarbeider ved Kongsberg Våpenfabrikk i 1870, og avla militær

børsemakereksamen i 1872. Det var her han ble kjent med Ole Herman Krag. I 1875 ble han korpsbørsemaker ved Smaalenske Bataljon (1. Akershusiske Korps), og flyttet til Fredrikstad. Der startet han samtidig sitt privat børsemakerverksted. Han fikk patent på et eget jaktgevær i 1878. I 1882 kom han tilbake til Kongsberg Våpenfabrikk. Den første kimen til Krag-Jørgensen-geværet ble sådd etter at Jørgensen hadde vært i Danmark i forbindelse med danske prøver med Krags Kapselmagasingevær på Jarmanns mekanisme. Etter at han kom tilbake konstruerte de sammen det som skulle bli det første prøvegeværet under Krag-Jørgensen-navnet.

Etter at våpenet var approbert ble Jørgensen hedret som Ridder av St. Olavs Orden i 1894. Han var også ridder av den danske Dannebrogordenen, og var innehaver av 4. klasse av den tyrkiske Mecidi-ordenen. I 1896 ble Erik Jørgensen rammet av slag og ble ganske redusert og 15. september omkom han i en drukningsulykke i Numedalslågen. Han ble gravlagt på Kongsberg 19. september 1896.

Prestesønnen Ole Herman Johannes Krag ble født 7. april 1837 i Vågå, død 9. desember 1916 i Paris, bisatt i Christiania 17. januar 1917. Han var offiser, oppfinner og våpenindustrimann. Krag vokste opp på de steder faren gjorde tjeneste som sogneprest, dvs. i Vågå, Fredrikshald (Halden) og Christiania (Oslo). Krag er, sammen med Erik Jørgensen, kjent som oppfinnerne av Krag-Jørgensen-geværet, geværet som ble approbert som standardvåpen i det norske infanteri i 1894.

Ole Herman Krag

Ole Herman Krag begynte på Krigsskolen vinteren 1854 og ble kadett. Han var samtidig elev ved Den Kongelige Kunst- og Tegneskolen i Christiania, hvor han fikk utdannelse innen tegning, herunder også konstruksjonstegning. Etter uteksaminering fra Krigsskolen i desember 1857, ble han 18. desember sekondløytnant i 1. Akershuske brigade. Han gjorde tjeneste i Fredrikshald, Fredrikstad, Horten og på Oscarsborg. Han jobbet også med vei og jernbane, bl.a. Drammenbanen, og var den første i Norge som sprengte fjell med glyserolnitrat (nitroglyserin).

Videre sakser vi fra Wikipedia: Ole Herman Krag ble premierløytnant 31. juni 1861 og begynte på den militære Høyskolen, hvor han ble uteksaminert i 1863. Han ble Sekondløytnant i artilleriet 17. mars 1864 og gjorde tjeneste ved Hovedarsenalet i Christiania. En periode i 1864-65 var han utenfor tjeneste (surnumerær). 15. september 1866 ble han beordret som kontrolloffisersaspirant til Kongsberg Våpenfabrikk, hvor han fikk en videreutdannelse som ga ham tilnærmet børsemakerutdannelse. Denne utdannelsen ble avsluttet med eksamen, hvor han bl.a. fremstilte et eget prøvegevær, som er utstilt på Kongsberg Våpenfabrikks museum. Han ble deretter beordret som kontrolloffiser ved hovedarsenalets geværforandringsverksted fra 15. april 1868, og som kontrolloffiser ved Våpenfabrikken fra 16. juni 1870.

Kaptein Krag konstruerte sitt første magasingevær i 1868 og kom med Krag-Petersson magasingevær i 1872. Dette våpen ble senere antatt i den norske marine, og i

underkant av 1000 våpen ble produsert. Ole Herman Krag ble direktør for Kongsberg Våpenfabrikk 3. november 1880. Da hadde han allerede samarbeidet med Jørgensen en god stund, og deres felles våpen var til utprøving i Danmark hvor det ble antatt som «Gevær 1889».

Ole Herman Krag ble utnevnt til oberstløytnant i artilleriet 9. juni 1894 og ble oberst og felttøymester 5. november 1895. Han fikk avskjed etter nådd aldersgrense i 1902. Han er hedret med gatenavnet Krag's gate i Kongsberg, som ble foreslått endret til Krag-Jørgensens gate, uten at dette fikk tilslutning.

Anton Andresen startet Andresens Vaabenforretning. I 2022 er det 5. generasjon ved Julie Andresen som eier forretningen. Hun er tippoldebarn av Anton

Danmark var først ute med å approbere Krag-Jørgensen for sine forsvarsstyrker i 1889. Våpenet ble brukt til og med invasjonen av Danmark i april 1940. Det ble også utviklet forkortede varianter, såkalte karabiner for henholdsvis artilleriet og kavaleriet. Selv om Norge hadde antatt Jarmanngeværet som hovedvåpen i 1884, ble det snart klart at dette i beste fall var en midlertidig løsning. Krag-Jørgensens gevær ble brukt som hovedvåpen i det norske forsvaret fra 1894 og frem til invasjonen i 1940. I en tysk dagbok fra aprildagene 1940 heter det seg at de norske soldatene var svært dyktige til å håndtere sitt våpen.

Krag-Jørgensen ble i en årrekke også brukt til jakt og skytesport, men etter at nye krav til anslagsenergi til storviltjakt kom, var det ikke mulig å bruke Krag på elgjakt lenger. Krag-Jørgensen var lenge det mest brukte våpenet til konkurranseskyting i Det frivillige skyttervesen. Etter at Sauer 200 STR kom i 1990, er det nesten ingen som bruker Krag lenger. Under verdensutstillingen i Chicago i 1893 ble en Krag-Jørgensen stilt ut i selve Regjeringsbygningen, som egentlig var reservert gjenstander av amerikansk opprinnelse. En nordmann som var til stede, kunne rapportere at han jevnlig hørte utbrudd som «*den beste rifle i verden*», noe som gledet ham stort.

Gjennom fem generasjoner

Når en leser litt her og der på Wikipedia, uansett hva det måtte være, vil en alltid se at det har blitt lagt ut stoff som på en eller annen måte skal diskreditere, mest for å skape et negativt inntrykk, en slags politisk kampanje i etterpåklokskap og skam. En klarer ikke å skille ut de ulike formål og behov, det blir for negativt og svartmaling, for ikke å si feilkoblinger. Det blir fort til at $2 + 2$ blir 5. En blander kortene og drar en oppfinnelse, en konstruksjon, et navn inn i et sammensurium av sidespor - for å sverte noe helt annet. Ufint, spør du meg? Slik er det også en tendens i neste avsnitt, hentet fra Wikipedia. Bare overskriften «I imperialismens tjeneste» taler for sitt motiv. «Som amerikansk hovedvåpen var Krag-Jørgensen-geværet i bruk i flere imperialistiske kriger, blant annet på Cuba og på Filippinene. Krigene var utslag

av amerikanernes koloniale ambisjoner. Rundt feltbålene kunne man høre amerikanske soldater synge: «Underneath the starry flag / Civilize them with a Krag!»

Våpenet havnet også i Afrika. Norske offiserer tok Krag-Jørgensen-rifler med til Kongo, hvor de var medhjelpere for belgiske kong Leopold og hans særdeles blodige koloniseringsprosjekt. En av disse var premierløytnant Finn Hannibal Kjelstrup, som siden opererte som våpenhandler og etter hvert ble medlem av Nasjonal Samling. Videre ble geværet brukt i boerkrigen i Sør-Afrika 1899–1902. Blant annet var den kjente boergeneralen Tobias Smuts utstyrt med en Krag-Jørgensen. Disse våpnene var blitt til av kasserte våpendeler fra en østerriksk våpenfabrikk. Fabrikken hadde fått i oppdrag å produsere et stort parti til den norske hæren mens Norge i 1890-årene rustet seg under unionskonflikten med Sverige. Riflene ble solgt til boere gjennom agentene til Krag-Jørgensen geværkompani».

Julie Andresen, sammen med sin sønn Jacob Nordin, rigger opp til villmarksmesse på Bardu

Svein-Anton Andresen, 4. generasjons eier av butikken, og altså oldebarn av Anton, og far til dagens eier: Julie. Her klar for sitt trivselement først på 80-tallet

Hvorfor Anton fra Rekkebo dro til Tromsø, vet vi ikke. Men gjennom alle tider har fiskere og handelsfolk vært nordpå, væreierne drev stort innen all type handel og handelsfolk fra kontinentet beveget seg stadig nordover, ref. hanseatene og folk fra Nederland. Mindre tettsteder og mottak vokste opp. Potensialet økte på flere områder, og det gikk rykter om store ressurser mot begge polene. Ishavsfiske, sel og hvalfangst - alt kom sigende gjennom ishavet - og Tromsø ble et naturlig utgangspunkt. Det bygde seg opp et miljø og behov. Dette ville nok Anton på Rekkebo være en del av. Hans kunnskaper fra smia hjemme hos faren, våpeninteressen og børsemakerkvalitetene som kom, ga ham store muligheter. Skulle han utvikle seg og få muligheter måtte han til Tromsø. Og her etablerte han altså en av Tromsøs mest kjente forretninger. Men bak i lokalet lå trolig det som opptok ham mest:

børsemakervirksomheten. Han gikk stadig med ideer og tanker om videreutvikling, for ikke å si nyskapingner av våpen. Og fortsatt surrer rykte om hans skaperånd, som med stor sannsynlighet påvirket utvikling av Krag-Jørgensen. Miljøet nasjonalt var lite og tett. Alle hadde respekt for Andresen i Tromsø, og et mest usynlig samarbeid foregikk.

Andresen var en ivrig skytter. Da det gamle skytterlaget gikk konkurs, fikk han stiftet et nytt og ble æresmedlem av Tromsø skytterlag. Han tok ofte frem en sølvkanne, den første 1. premie i 1871 i skytterlagets historie. Etter hvert hadde han skapet full av premiesølv. I 1883 fikk han Centralforeningens premie og i 1886 kongepokalen.

Søsknene Vebjørn og Julie Andresen på en jakttur på Ringvassøya

Når en ser på bildet her, er det som det går en rød tråd gjennom tiden fra der tippoldefar Anton Rekkebo satt utenfor smia på Frosta og skannet horisonten mot Brurstien, mot Leksvik og Fosenalpene, med all sin natur og jakt - til fem generasjoner frem i tiden som skanner sine horisonter under det samme regimet og formål, nemlig høste av naturen, holde vedlike kunnskaper som en nødvendig del av vår totale beredskap. Anton visste at våpen og jakt ville bli en nødvendig del av dette. Heldigvis er det noen av dagens generasjon som skjønner det og har tatt opp arven etter Anton fra Frosta. Takk Julie.

Dagens eier av Andresen Vaabenforretning a.s., er som tidligere nevnt Julie Andresen, tippoldebarn av Anton. Relatert til personer nevnt her i kapitlet, kan nevnes følgende vedrørende familien i Tromsø i dag: Julie er datter av femmenning til John Andreas Gunnarsen Rekkebo, eieren av Rekkebo i dag, gården Anton vokste opp på og forlot på Frosta i 1870. Julie Andresen er datter av åttemenning til Kolbein Alfsen Viktil. Julie Andresen er videre datter av femmenning til Asbjørn Johan Arntsen Brenne. Sistnevnte er også femmenning til John Andreas Gunnarsen Rekkebo som bevarer røttene på Frosta etter Anton. Eieren av Rekkebo i dag er oldebarn av søskenbarn til Anton. Eller sagt på en annen måte: Anton er fetter av oldefar til Rekkebo. Ringen er sluttet.

Bildet tatt 25. mai 2022 på det stedet smia sto på Rekkebo Nordre.

F.v: John Andreas Rekkebo, Kolbein Viktil, Ola Hårstad, Rigmor Hårstad, Eli Viktil Brenne og Asbjørn Brenne

I et minneord over Anton Andresen ble han kalt «arbeidets adelsmann». Det sies videre at han har «holdt seg frisk og levende mottagelig, fordi han hadde oppdaget hemmeligheten ved lykken i et menneskeliv: gleden ved arbeidet. Gjennom det daglige, seige, uavbrutte arbeide langt inn i de mange støvets år, interessert og mottagelig, hentet han styrke og livsfornyelse. Han er et eksempel på hvordan et menneske skal leve et harmonisk og lykkelig liv. At en mann som har forstått arbeidets velsignelse, også var et betydelig og begavet menneske og en mester i sitt fag, er en selvfølge. Hans egentlige hjem var verkstedet. Der levde han. En arbeidets ridder. Et eksempel for oss alle. Om han gjelder fullt ut den engelske dikters ord om krigeren: «Det er ham enhver mann i våben skulde ønske å ligne».